

ΜΕΤΑΚΥΛΙΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ: ΚΡΙΤΙΚΗ Α Ν Α Λ Υ Σ Ι Σ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Τὸ πρόβλημα τοῦ ποῖος φέρει τὸ βάρος ἐκ τῆς ἐπιβολῆς ἐνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, δηλαδὴ τοῦ ἐάν ὁ φόρος ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς καταναλωτὰς, τοὺς κεφαλαιούχους ἢ ἀπὸ τοὺς μισθωτοὺς, ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἐπίμαχα θέματα τῆς δημοσίας οἰκονομικῆς.

Σκοπὸς τῆς παρούσης ἀναλύσεως εἶναι ὅπως παρουσιάσῃ καὶ ἀξιολογήσῃ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς διαφόρους θεωρητικὰς ἀπόψεις, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν μετακυλίσεως τοῦ ἐν λόγῳ φόρου, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς θεωρίας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς κυριωτέρας ἐμπειρικὰς ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν εἰς ὠρισμένας χώρας ὡς καὶ τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξαν αὐταί.

I. Μετακύλις καὶ ἐπίπτωσις τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, τιμαί, μισθοὶ καὶ κέρδη: Ἡ θεωρητικὴ τοποθέτησις.

Ἡ ἐπιβολὴ ἢ ἡ μεταβολὴ τοῦ συντελεστοῦ ἐνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν¹ τῶν ἐπιχειρήσεων δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων ἔτσι ὥστε αὐταί :

(α) νὰ ἀποδεχθῶν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ βάρος τοῦ ἐν λόγῳ φόρου, δεχόμεναι οὕτως ἰσόποσον μείωσιν τῶν κερδῶν των, (β) νὰ μεταβιβάσουν τὸ βάρος τοῦ φόρου

1. Εἰς τὸ πλάσιον τῆς θεωρητικῆς ἀναλύσεως, ὡς βάσις τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων λαμβάνονται τὰ κέρδη ὡς ταῦτα ὀρίζονται ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας, δηλαδὴ, ἢ διαφορά μεταξὺ συνολικῶν ἐσόδων καὶ συνολικοῦ κόστους, τοῦ τελευταίου περιλαμβάνοντος καὶ τὰ «κανονικὰ κέρδη». Κατὰ τὴν λογιστικὴν πρακτικὴν καὶ τὰς φορολογικὰς ἀρχὰς τὰ «κανονικὰ κέρδη» δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸ συνολικὸν κόστος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ κέρδη κατὰ τὴν λογιστικὴν πρακτικὴν ἢ τὰς φορολογικὰς ἀρχὰς εἶναι μεγαλύτερα τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας. Εἰς τὴν παροῦσαν ἀνάλυσιν, ὡς βάσις τοῦ φόρου, λαμβάνονται ἐναλλακτικῶς ἀμφότεραι αἱ ἔννοιαι τῶν κερδῶν.

τούτου εις τούς καταναλωτάς, δι' αδήξεως τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων τὰ ὅποια προσφέρουν εις τὴν ἀγοράν, (γ) νὰ μεταβιβάσουν τὸ βάρος τοῦ φόρου εις τούς πωλητάς πρώτων ὑλῶν, τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ ἡ ἐπιχείρησις, ἢ εις τούς ἐργαζομένους εις αὐτήν, διὰ καταβολῆς μικροτέρων τιμῶν ἢ ἀμοιβῶν ἐν σχέσει μὲ τὴν πρὸ τοῦ φόρου κατάστασιν, ἢ τέλος νὰ ἐπιδιώξουν συνδυασμὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνατοτήτων. Ἡ ἀπάντησις εις τὸ ἐρώτημα σχετικῶς μὲ τὸ ποῖα ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω δυνατότητας εἶναι ἢ πλέον πιθανὴ ἐξαρτᾶται κατὰ βάσιν ἐκ τῶν τιθεμένων ὑποθέσεων.

Κατωτέρω ἐξετάζομεν τὰς ἐπιδράσεις τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ ἐπιβολὴ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ τῇ βάσει ἐναλλακτικῶν ὑποθέσεων ὅσον ἀφορᾷ τὴν μορφήν τῆς ἀγορᾶς ἐντὸς τῆς ὁποίας δορῶν αἱ ἐπιχειρήσεις, τὰς ἐπιδιώξεις τούτων ὡς πρὸς τὸ ἐπιθυμητὸν ἐπίπεδον πραγματοποιηθησομένων κερδῶν (μεγιστοποιήσις κερδῶν, μεγιστοποιήσις πωλήσεων, ἐν ποσοστὸν κέρδους ἐπὶ τοῦ ἀπασχολουμένου κεφαλαίου κλπ.) καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς χρονικῆς περιόδου (βραχυχρονίως, μακροχρονίως).

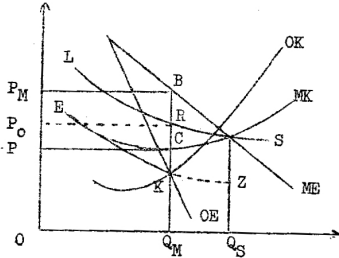
Ἡ κλασικὴ ἄποψις εις τὴν οἰκονομικὴν θεωρίαν εἶναι ὅτι εἰς φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν δύναται νὰ μετακυλισθῇ τουλάχιστον βραχυχρονίως. Ἡ ἄποψις αὕτη στηρίζεται εις τὴν ὑπόθεσιν ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπιδιώκουν μεγιστοποίησιν τῶν κερδῶν των. Τοῦτο προϋποθέτει ἐξίσωσιν ὀριακοῦ κόστους καὶ ὀριακοῦ ἐσοδοῦ. Ἐπειδὴ τὰ ὀριακὰ ἐσοδα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ζήτησιν τοῦ καταναλωτοῦ καὶ ὁ φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν κερδῶν τούτων καὶ ὄχι κατὰ συγκεκρμένην μονάδα παραγομένου προϊόντος, τόσον τὸ ὀριακὸν ἐσοδὸν ὅσον καὶ τὸ ὀριακὸν κόστος παραμένου ἀμετάβλητα ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν. Συνεπῶς ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἐν λόγῳ φόρου δὲν μεταβάλλει τὴν σχέσιν ἰσορροπίας, γεγονὸς τὸ ὅποιον σημαίνει ὅτι ὁ φόρος ἀναλαμβάνεται πλήρως ἀπὸ τὰ κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἀνωτέρω συζήτησις παρουσιάζεται εις τὸ Διάγραμμα 1. Ἡ ἐπιχείρησις, τῆς ὁποίας αἱ συνθήκαι ζητήσεως καὶ κόστους ἐμφανίζονται εις τὸ διάγραμμα 1α, εὑρίσκειται εις ἰσορροπίαν εις τὸ σημεῖον Β ὅπου τὸ ὀριακὸν ἐσοδὸν (OE) ἰσοῦται πρὸς τὸ ὀριακὸν κόστος (OK). Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ παραγομένη ποσότης εἶναι OQ_M καὶ ἡ τιμὴ διαθέσεως τοῦ προϊόντος OP_M . Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς ἀποδίδει εις τὴν ἐπιχείρησιν τὰ μέγιστα κέρδη τὰ ὅποια εἰς τὸ ἐν λόγῳ διάγραμμα δίδονται ὑπὸ τοῦ ἑμβადοῦ P_MBCP . Τὸ μέσον κόστος² καὶ τὸ μέσον ἐσοδὸν δίδονται ἀντιστοιχῶς ὑπὸ τῶν καμπύλων MK καὶ ME . Ὑποθέτομεν ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν τῆς ἐπιχειρήσεως μὲ ἀναλογικὸν συντελεστὴν, π.χ. 50 %. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐν προκειμένῳ $\tau\alpha$ P_MBCP , θὰ μειωθοῦν κατὰ 50 % δηλαδὴ PP_0RC , ὅπερ καὶ ἀποτελεῖ

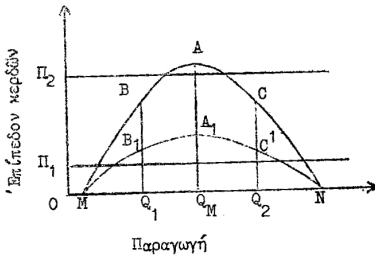
2. Εἰς τὴν παρούσαν ἀνάλυσιν χρησιμοποιεῖται τὸ μέσον συνολικὸν κόστος ἀντὶ τοῦ μέσου μεταβλητοῦ κόστους, μὲ τὸν σκοπὸν ἐπακριβοῦς χαρακτηρισμοῦ τῆς βάσεως τοῦ φόρου, δηλαδὴ τὰ κέρδη.

τὴν φορολογικὴν ὑποχρέωσιν. Ἐπομένως τὰ μετὰ τὴν φορολογίαν κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως ἰσοῦνται πρὸς P_0RBP_M . Τὸ ἐπίπεδον τῶν μετὰ τὴν φορολογίαν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων ἀφ' ἑνὸς ὡς καὶ τῆς ἀντιστοίχου φορολογικῆς ὑποχρέωσεως

Διάγραμμα 1

(α)

(β)

τῶν ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεων, δεῖκνύεται διὰ τῆς καμπύλης LS ἢ ὁποῖα συνδέει τὰ ἐνδιάμεσα σημεῖα μεταξὺ τῆς καμπύλης μέσων ἐσόδων καὶ μέσου κόστους εἰς τὰ διάφορα ἐπίπεδα παραγωγῆς. Ἡ επικρατοῦσα ἄποψις ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἐπιβολὴ ἑνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς βασικῆς συνθήκης ἰσορροπίας

(OK = OE) και συνεπώς δεν επιδρά επί του μεγέθους της παραγωγής και συνεπώς επί της τιμής διαθέσεως των προϊόντων. Τουτό δύναται να δειχθῆ διαγραμματικῶς διὰ συνδέσεως τῶν ἐνδιαμέσων σημείων μεταξύ τῶν καμπύλων ὀριακοῦ κόστους και ὀριακοῦ ἐσόδου, δηλαδὴ ἐν προκειμένῳ ἡ καμπύλη EZ. Ἡ καμπύλη EZ ἀντιπροσωπεύει τὰς ἐπιβαρύνσεις εἰς τὸ κόστος (ὀριακόν) και τὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν εἰς κάθε πρόσθετον μονάδα παραγομένου προϊόντος. Εἰς τὸ σημεῖον ὅπου τὸ OK ἰσοῦται πρὸς τὸ ὀριακόν ἐσοδον ἢ πρόσθετος ἐπιβάρυνσις ἐκ φόρου (ὀριακῆ) εἶναι μηδέν. Κατ' ἄλλην διατύπωσιν ἡ τιμὴ και ἡ ποσότης ἰσορροπίας ἢ ὅποια ἀποδίδει και τὰ μέγιστα κέρδη πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἀποδίδουν ταῦτα και μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου. Τοῦτο ἐμφαίνεται εἰς τὸ διάγραμμα 1β ὅπου τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως μετρῶνται εἰς τὸν κάθετον ἄξονα και τὸ ἐπίπεδον τῆς παραγωγῆς εἰς τὸν ὀριζόντιον ἄξονα. Ἡ μεγιστοποίησις τῶν κερδῶν ἐπιτυγχάνεται εἰς τὸ ἐπίπεδον παραγωγῆς OQ_M , ἐνῶ τὰ μέγιστα κέρδη πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ φόρου ἀντιπροσωπεύονται διαγραμματικῶς ὑπὸ τῆς γραμμῆς AQ_M . Κάθε προσπάθεια τοῦ παραγωγοῦ νὰ μετακυλίσει τὸ φορολογικὸν βῆρος εἰς τοὺς καταναλωτὰς δι' αὐξήσεως τῆς τιμῆς πωλησεως τοῦ προϊόντος του και συνεπῶς περτωσμοῦ τῆς παραγωγῆς του θὰ ὀδηγήσῃ εἰς μικρότερα κέρδη πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου και συνεπῶς και εἰς μικρότερα τοιαῦτα μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ φόρου κέρδη. Πράγματι, διὰ περιορισμοῦ τῆς παραγωγῆς εἰς τὸ ἐπίπεδον OQ_1 τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου κέρδη εἶναι τὰ Q_1B ἢτοι μικρότερα τῶν $Q_M A$, ἐνῶ τὰ μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου κέρδη εἶναι $Q_1 B^1$ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ $Q_M A^1$. Συνεπῶς εἰς περιπτώσιν μείωσεως τῆς παραγωγῆς τῆς ἐπιχειρήσεως ἐκ τοῦ ἐπιπέδου ὅπου ἐπιτυγχάνονται τὰ μέγιστα κέρδη ἢ ἐπιχειρήσις πέραν τῆς φορολογικῆς ὑποχρέωσεως ὀφίσταται μίαν πρόσθετον μείωσιν τῶν κερδῶν τῆς. Τοῦτο δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐλαστικότης ζητήσεως εἰς τὸ ἐπίπεδον παραγωγῆς μεγιστοποιήσεως τῶν κερδῶν εἶναι μεγαλύτερα τῆς μονάδος. Συνεπῶς πᾶσα αὐξήσις τῆς τιμῆς (και μείωσις τῆς παραγωγῆς) ὀδηγεῖ εἰς μικρότερα ἐσοδα ἐναντι τῆς προηγουμένης καταστάσεως. Τὸ συμπέρασμα ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλύσεως εἶναι ὅτι βραχυχρονίως δὲν εἶναι συμφέρον διὰ τὴν ἐπιχείρησιν νὰ μετακυλίσει τὸ βῆρος εἰς τοὺς καταναλωτὰς. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, και πάντοτε ὑπὸ τὰς ὑποθέσεις τῆς μερικῆς ἀναλύσεως ἰσορροπίας, θεωρεῖται ὅτι ὁ ἐν λόγῳ φόρος δὲν ἐπιδρά βραχυχρονίως ἐπὶ τῆς κατανομῆς τῶν πόρων. Ἐν τούτοις, εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν τὰ κανονικὰ κέρδη συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν φορολογικὴν βάση και τὰ μὴ κανονικὰ κέρδη δὲν εἶναι τόσον ἀρκετὰ, ὥστε νὰ καλύψουν τὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν, ἡ μείωσις τῶν κανονικῶν κερδῶν δόναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ὀφισταμένης κατανομῆς τῶν πόρων ἀκόμη και βραχυχρονίως. Τοῦτο δύναται νὰ δικαιολογηθῆ ὡς ἐξῆς : Ὑποθέτομεν κατ' ἀρχὴν τὴν περίπτωσιν ὅπου ἡ κανονικὴ (Normal) ἀπόδοσις τοῦ κεφαλαίου μειοῦται ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν. Ἐάν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μειωθοῦν αἱ ἀποδόσεις τοῦ κεφαλαίου, ceteris paribus, τὸ ἀπασχολούμενον κεφάλαιον θὰ μειωθῆ. Τοῦτο ἰσχύει ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τμήμα μόνον τοῦ ἀπασχολούμενου κεφαλαίου εὑρίσκεται ὑπὸ μορφήν παγίου κεφαλαίου. Συνεπῶς τὸ τμήμα τοῦ ἀπασχολου-

μένου κεφαλαίου το εύρισκόμενον υπό μορφήν τίτλων είναι σχετικῶς μετακινήσιμον βραχυχρονίως. Ἡ ἰκανότης τῶν ἐπιχειρήσεων συνεπῶς νά ἀυξήσουν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀπασχολουμένου κεφαλαίου, βραχυχρονίως, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν σχέσιν τοῦ κεφαλαίου ὑπὸ μορφήν τίτλων εἰς τὸ συνολικόν κεφάλαιον. Ἡ μείωσις τοῦ κεφαλαίου θά ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν χρησιμοποιουμένων συντελεστῶν παραγωγῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τοῦ συνδυασμοῦ τιμῆς - παραγωγῆς, ὅπερ καὶ συνεπάγεται δυνατότητα μετακυλίσεως τοῦ ἐν λόγῳ φόρου πρὸς τοὺς καταναλωτάς. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἀμοιβαὶ τοῦ ἐπιχειρηματίου ὑπόκεινται εἰς τὴν φορολογίαν, δηλαδὴ ὅταν αὐταὶ δὲν ἐκπίπτουν ἀπὸ τὴν φορολογικὴν βάσιν, τότε ὁ φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν (ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι οὗτος μετακυλίεται εἰς τὰ κέρδη) θά μείωσῃ τὸ εἰσόδημα τοῦ ἐπιχειρηματίου. Ἡ ἔκτασις εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μείωσις αὕτη θά ἐπηρεάσῃ τὰς τιμὰς καὶ τὴν παραγωγήν τῆς ἐπιχειρήσεως ἐξαρτᾶται κατὰ βάσιν ἀπὸ τὸ ἐὰν ἢ ὄχι ὁ φόρος ἐπιβάλλεται γενικῶς ἢ εἰς ὀρισμένας μόνον ἐπιχειρήσεις καὶ ἀπὸ τὴν ἐλαστικότητα προσφορᾶς ἐπιχειρηματικῶν στελεχῶν.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἐν συνεχείᾳ τὴν δυνατότητα τῶν ἐπιχειρήσεων ὅπως μεταβιβάσουν τὸν φόρον ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, δηλαδὴ ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων τοῦ προσωπικοῦ. Τὸ θέμα τοῦτο δύναται νά ἐξετασθῇ εἴτε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὑπάρχει πλήρης ἀνταγωνισμὸς εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας εἴτε ὄχι. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, εἰς τὸ ἄριστον ἐπίπεδον παραγωγῆς, τὸ ὀριακὸν προϊὸν τῆς ἐργασίας ἰσοῦται πρὸς τὸν καταβαλλόμενον μισθόν. Λόγω τοῦ ὅτι ἡ ἐπιβολὴ τοῦ φόρου δὲν μεταβάλλει τὴν βασικὴν συνθήκην ἰσορροπίας τῆς ἐπιχειρήσεως, δηλαδὴ τὴν ἰσότητα ὀριακοῦ κόστους καὶ ὀριακοῦ ἐσόδου, τὸ καταβαλλόμενον ἡμερομίσθιον θά παραμείνῃ ἀμετάβλητον, διότι μία μείωσις εἰς τοὺς χρηματικὸς μισθοὺς θά ἐπηρεάσῃ ἀρνητικῶς τὴν προσφορὰν ἐργασίας, εἰς ἔκτασιν ἐξαρτωμένην ἀπὸ τὴν ἐλαστικότητα προσφορᾶς ἐργασίας. Τοῦτο ἀκολουθῶς θά ἐπηρεάσῃ ἀρνητικῶς τὸ ἐπίπεδον τῆς παραγωγῆς, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ κεφάλαιον ὑποκαθίσταται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ ἡ προσφορὰ αὐτοῦ εἶναι πλήρως ἐλαστικὴ, πρῶτον τὸ ὅποιον δὲν εἶναι δυνατόν νά λάβῃ χώραν κατὰ τὴν βραχυχρόνιον περίοδον. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν μειοῦται τὸ ἐπίπεδον παραγωγῆς, ἀναλόγως καὶ τῆς ἐλαστικότητος τῆς ζήτησεως, αἱ τιμαὶ θά ὑψωθοῦν. Τοῦτο συνεπάγεται ὅτι μέρος τοῦ φόρου μετακυλίεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς εἰς τοὺς καταναλωτάς. Ἄλλὰ καὶ τὰ μετὰ τὸν φόρον κέρδη, εἰς τὸ νέον ἐπίπεδον παραγωγῆς, θά εἶναι μικρότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ ἀρχικοῦ ἐπιπέδου παραγωγῆς. Ἡ διαφορὰ θά ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ἐλαστικότητος τῆς ζήτησεως εἰς τὸ συγκεκριμένον ἐπίπεδον τιμῆς. Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀτελοῦς ἀγορᾶς, ὅπου ἡ ἐργασία ἀμειβεται διὰ ποσοῦ μικροτέρου τοῦ ὀριακοῦ προϊόντος τῆς, δὲν εἶναι συμφέρον διὰ τὸν ἐπιχειρηματίαν νά μείωσῃ τοὺς μισθοὺς κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἐν λόγῳ φόρου διὰ τοὺς αὐτοὺς, ὡς καὶ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν λόγους. Βεβαίως πρὸς τὰ ὀπίσω μετακύλισις εἶναι δυνατόν νά λάβῃ χώραν, ὅταν αἱ ἐπιχειρήσεις καταβάλλουν εἰς τοὺς ἐργαζομένους ἐπὶ πλέον ἀμοιβὰς ὑπὸ μορφήν «δώρων». Τοῦτο συμβαίνει ὅταν ἡ ἐπὶ πλέον ἀμοιβὴ ὑπολογίζεται ὡς ποσοστὸν ἐπὶ

των μετὰ τὸν φόρον κερδῶν καὶ συνεπῶς μία αὐξήσις τοῦ φορολογικοῦ συντελεστοῦ θὰ μειώσῃ τὰ μετὰ τὸν φόρον κέρδη καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰς ἐπὶ πλεόν ἄμοιβὰς τῶν ἐργαζομένων.

Ἐπὶ πλεόν, μία προσπάθεια ἐκ μέρους τῶν ἑταιρειῶν νὰ μειώσουν τοὺς μισθοὺς θὰ καταστήσῃ δυνατὸν εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιχειρήσεις, τὰς μὴ ὀργανωμένας ὑπὸ μορφήν ἀνωνόμου ἑταιρείας, νὰ προσελκύσουν τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν ἀπὸ τὰς ὀργανωμένας τοιαύτας. Συνεπῶς, εἶναι λογικὸν νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ βάρος ἐξ ἑνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τὰ κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων, γεγονόςς τὸ ὁποῖον συνεπάγεται μείωσιν τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἐπενδεδυμένου εἰς αὐτὰς κεφαλαίου. Ἐπομένως, ἡ ἀποδοχὴ τῆς ὑποθέσεως τῆς μεγιστοποιήσεως τοῦ κέρδους, καὶ μετὰ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὰ κανονικὰ κέρδη δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸν φόρον ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἀπορρίπτει τὴν πιθανότητα τῆς πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετακυλίσεως βραχυχρονίως.

Ἡ μέχρι τοῦδε ἀνάλυσις ἐβασίσθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ μονοπωλιακὴ ἐπιχείρησις ἐπιδίδκει μεγιστοποίησιν τῶν κερδῶν τῆς ³.

Πέραν τῆς ὑποθέσεως ταύτης αἱ ἐπιχειρήσεις δύνανται νὰ ἐπιδιώκουν τὴν μεγιστοποίησιν τῶν πωλήσεων των, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς πραγματοποιήσεως ἑνὸς ἐλαχίστου ποσοῦ κέρδους. Ὑπὸ τοιοῦτον στόχον αἱ ἐπιχειρήσεις προσπαθοῦν νὰ μεγιστοποιήσουν τὰς πωλήσεις (τὸν ὄγκον ἢ τὴν ἀξίαν αὐτῶν), ὑπὸ τὸν περιορισμὸν τῆς ἐπιτεύξεως ἑνὸς ἐλαχίστου ποσοῦ κέρδους. Τὸ κέρδος αὐτὸ μετρεῖται μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ φόρου καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐπαρκὲς διὰ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἐπενδυτικοῦ προγράμματος τῶν ἐπιχειρήσεων, διὰ τὸν σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ, διὰ τὴν πληρωμὴν μερισμάτων κλπ. Ἐὰν ἡ ἐπιχείρησις ὑπόκειται εἰς τὸν φόρον ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν, ἡ μετακύλισις θὰ λάβῃ χώραν ὅταν τὰ κέρδη αὐτὰ μειωθοῦν λόγῳ τοῦ φόρου. Ἐὰν ταῦτα δὲν μειωθοῦν ὁ φόρος πιθανὸν νὰ ἀναληφθῇ ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις διὰ τῆς μειώσεως τῶν ὑπερκανονικῶν των κερδῶν. Ἐὰν τὰ ὑπερκανονικὰ κέρδη δὲν εἶναι ἀρκετὰ, ὥστε τὸ μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου ἐλάχιστον ποσοῦ κέρδους νὰ παραμείνῃ ἀμετάβλητον, τότε ὁ φόρος θὰ παρακινήσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις νὰ μειώσουν τὴν παραγωγὴν καὶ νὰ ἀυξήσουν τὰς τιμὰς, μέχρι τοῦ σημείου ὅπου ἐπιτυγχάνεται μεγιστοποίησις τῶν κερδῶν.

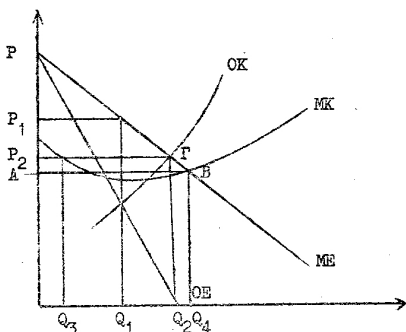
Ἡ ἀνωτέρω ἀνάλυσις βασίζεται εἰς τὸ Διάγραμμα 2. Ὑπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς μεγιστοποίησησεως τῶν πωλήσεων ἡ ἐπιχειρήσις καθορίζει τὴν παραγομένην ποσότητα εἰς τὸ ἐπίπεδον OQ_2 , ὅπου ἡ ἐλαστικότης ζητήσεως τῶν προϊόντων τῆς ἐπιχειρήσεως ἰσοῦται πρὸς τὴν μονάδα, δηλαδή τὸ ὀριακὸν ἔσοδον (OE) ἰσοῦται πρὸς τὸ μηδέν. Συνεπῶς ἡ τιμὴ ἰσορροπίας ὀρίζεται εἰς τὸ ἐπίπεδον OP_2 . Τὰ πραγματοποιούμενα ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως κέρδη δίδονται ἀπὸ τὸ ἔμβαδόν AP_2GB . Ἡ καμπύλη τῶν συνολικῶν κερδῶν, KLM , προέρχεται δι' ἀφαρέσεως τοῦ συνολικοῦ κόστους ἀπὸ τὰ συνολικὰ ἔσοδα διὰ διάφορα ἐπίπεδα παραγωγῆς.

3. Ἐνταῦθα δὲν ἐξετάζεται ἡ περίπτωσις κλάδου τελούντος ὑπὸ συνθήκας πλήρους ἀνταγωνισμοῦ καθ' ὅσον ὅταν οὗτος εὐρίσκειται ἐν πλήρει ἰσορροπίᾳ δὲν ὑπάρχουν κέρδη (πέραν τῶν κανονικῶν) καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιβληθῇ φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν.

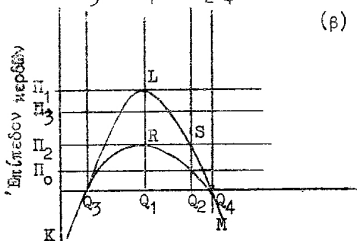
Διὰ παραγομένην ποσότητα μικροτέραν τοῦ OQ_3 καὶ μεγαλυτέραν τοῦ OQ_4 τὰ συνολικὰ κέρδη εἶναι ἀρνητικά. Τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ τὴν ὑπόθεσιν μεγιστοποιήσεως τοῦ κέρδους εἶναι ἐν προκειμένῳ ἴσα πρὸς $O\Pi_1$ ἢ Q_1L , ἐνῶ μετὴν ὑπόθεσιν μεγιστοποιήσεως τῶν πωλήσεων ἴσα πρὸς $O\Pi_2$ ἢ Q_2S . Ἐάν τὸ κατώτερον ὄριον κερδῶν (Profit Constraint) καθορίζεται εἰς τὸ ἐπίπεδον $O\Pi_0$ ἢ

Διάγραμμα 2

(α)

(β)

ἐπιχειρήσις θὰ παράγῃ καὶ θὰ πωλῇ ποσότητα OQ_3 καὶ θὰ πραγματοποιῇ κέρδη $O\Pi_3$, δηλαδή περισσότερα τῶν ἐλάχιστα ἀπαιτουμένων. Ἀντιθέτως, ἐάν τὸ κατώτερον ὄριον κερδῶν καθορίζετο εἰς ἐπίπεδον $O\Pi_3$, ἢ ἐπιχειρήσις θὰ παρήγαγε ποσότητα OQ_4 , ὅπου αἱ πωλήσεις εἶναι κατὰ τι μικρότεροι τῶν μεγίστων. Ὑποθέτομεν ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν τῆς ἐπιχειρήσεως. Τὸ ἐάν ἢ ἐπιχειρήσις ἀποφασίσῃ νὰ μετακυλίσῃ τὸν φόρον εἰς τοὺς καταναλωτάς, ἢ νὰ

τὸν ἀνάληψη μὲσω τῶν κερδῶν τῆς, ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἐὰν ὁ ἐπιβληθεὶς φόρος περιορίζῃ τὸ κατώτερον ὄριον κέρδους τῆς ἐπιχειρήσεως ἢ ὄχι. Ὑποθέτομεν ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν κατὰ ποσοστὸν 50 %. Τοῦτο ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι ἡ καμπύλη τῶν κερδῶν μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου λαμβάνει τὴν θέσιν τῆς KRM. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ κατώτερον ἀποδεκτὸν ὄριον κέρδους ὀρίζεται εἰς τὸ ἐπίπεδον OΠ₁, τότε ἡ ἐπιχειρήσις θὰ ἀνάληψη ἐξ ὀλοκλήρου τὸ βᾶρος τοῦ φόρου. Ἀντιθέτως, ἐὰν τὸ κατώτερον ἀποδεκτὸν ὄριον κέρδους ὀρίζεται εἰς τὸ ἐπίπεδον OΠ₂, τότε ἡ ἐπιχειρήσις, προκειμένου νὰ διατηρήσῃ τὸ ἀπαραίτητον ἐπίπεδον κερδῶν, θὰ πρέπει νὰ μειώσῃ τὴν παραγωγὴν τῆς καὶ νὰ ἀξήσῃ τὰς τιμὰς, μέχρι τοῦ σημείου ὅμως ὅπου ἐπιτυγχάνεται μεγιστοποίησις τῶν κερδῶν τῆς. Τὸ γεγονός τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παράγων περιοριστικὸς τῆς πλήρους πρὸς τοὺς καταναλωτὰς μετακύλισεως τοῦ ἐν λόγῳ φόρου. Ὅτι φαίνεται πιθανώτερον, ἔξαρτώμενον καὶ ἐκ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ κατωτέρου ἀποδεκτοῦ ὀρίου κέρδους, εἶναι μία μερικὴ μετακύλισις τοῦ ἐν λόγῳ φόρου πρὸς τοὺς καταναλωτὰς. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῶν κερδῶν μετακύλισιν εἶναι δυνατόν νὰ προβληθοῦν τὰ αὐτὰ, ὡς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μεγιστοποιήσεως τῶν κερδῶν, ἐπιχειρήματα.

Ἡ μέχρι τοῦδε ἀνάλυσις ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπιδιώκουν εἴτε μεγιστοποίησιν τοῦ κέρδους τῶν εἴτε τῶν πωλήσεών των. Κατωτέρω ἐξετάζομεν τὰς ἐπιδράσεις ἐκ τῆς ἐπιβολῆς ἐνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐπιχειρήσεις καθορίζουν τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων των ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως full-cost ἢ mark-up. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ ἐπιχειρηματίαι προσδιορίζουν τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων των εἰς ἐπίπεδον ὑπολογιζόμενον βάσει τοῦ μέσου κόστους παραγωγῆς, πλὴν ἐνὸς ποσοστοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὸ ἐπιθυμητὸν κέρδος. Κατ' ἄλλην διατύπωσιν αἱ ἐπιχειρήσεις θεωρεῖται ὅτι ἐπιδιώκουν ἕνα ἱκανοποιητικὸν μέγεθος ἀποδόσεως τοῦ ἐπενδυθέντος κεφαλαίου. Ὑπὸ τοιοῦτον στόχον αἱ ἐπιχειρήσεις θεωροῦν τὸν φόρον ὡς στοιχεῖον τοῦ κόστους καὶ ἀξάζουν τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων των ἐπὶ σκοπῷ καλύψεως τοῦ φόρου. Τὸ γεγονός αὐτὸ καθιστᾷ δυνατόν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ὅπως ἐπιτύχουν τὸ ἐπιδιωκόμενον μέγεθος κερδῶν.

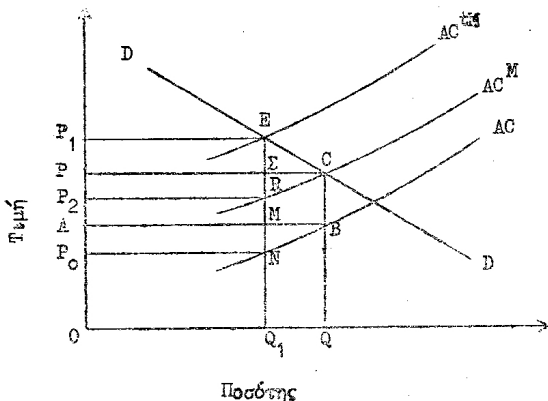
Ἡ συνθήκη ἰσορροπίας τῆς ἐπιχειρήσεως, λειτουργούσης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως full-cost, ὡς καὶ αἱ ἐπιδράσεις ἐκ τῆς ἐπιβολῆς ἐνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν ἀναλύνονται εἰς τὸ Διάγραμμα 3.

Εἰς τὸ διάγραμμα 3, ἡ AC δεικνύει τὴν καμπύλην μέσου κόστους τῆς ἐπιχειρήσεως⁴ ἐνῶ ἡ AC^M τὴν καμπύλην μέσου κόστους περιλαμβανομένου τοῦ ποσοστοῦ κέρδους, δηλαδὴ $AC^M = AC(1 + m)$ ὅπου ὁ m εἶναι ὁ συντελεστὴς

4. Τὸ μέσον κόστος ὑπολογίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ ἐπιχειρήσις λειτουργεῖ εἰς ἕνα ἱκανοποιητικὸν ἐπίπεδον χρησιμοποίησεως τοῦ παραγωγικοῦ τῆς ἐξοπλισμοῦ. Εἰς τὴν θεωρίαν δὲν ἀναφέρεται ἐὰν εἰς τὸ μέσον κόστος (AC) περιλαμβάνονται τὰ κανονικὰ κέρδη ἢ ἐὰν αὐτὰ ἐνσωματώνονται εἰς τὸ ποσοστὸν κέρδους. Εἰς γενικὰς γραμμάς ὁ καθορισμὸς τῶν τιμῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως Full-Cost, θεωρεῖται ὡς μία ὑπόθεσις προσφορᾶς (Supply-hypothesis) ἐν τῇ ἐνόησιν ὅτι αἱ τιμαὶ εἶναι ἀμετάβλητοι ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τῆς ζήτησεως. Συνεπῶς μεταβολαὶ εἰς τὴν ζήτησιν βραχυχρονίως ὀδηγοῦν εἴτε εἰς αὐξήσιν τῶν ἀποθεμάτων εἴτε αὐξήσιν τοῦ χρόνου παραδόσεως τῶν προϊόντων.

κέρδους (mark-up factor). Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ DD ἐκφράζει τὴν καμπύλην ζήτησεως τῶν προϊόντων τῆς ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεως, ἡ πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου ἰσορροπία ἐπιτυγχάνεται εἰς τὸ ἐπίπεδον παραγωγῆς OQ καὶ εἰς ἐπίπεδον τιμῆς OP . Τὰ συνολικὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως ἐν προκειμένῳ δίδονται

Διάγραμμα 3

ὑπὸ τοῦ ἔμβαστοῦ $APCB$, ἐνῶ τὸ κατὰ μονάδα πωλουμένου προϊόντος κέρδος ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῆς CB ἢ AP . Ὑποθέτομεν ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν μὲ συντελεστὴν 50%. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ ἐπιχείρησις ἐπιδιώκει τὴν ἐπίτευξιν ἑνὸς ποσοστοῦ κέρδους, ἐν προκειμένῳ τοῦ m , θεωρεῖ τὸν ἐν λόγῳ φόρον ὡς κόστος καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸν προσθέτει εἰς τὸ μέσον κόστος παραγωγῆς τῶν προϊόντων τῆς. Συνεπῶς, διὰ τὴν διατηρήσιν ἀμετάβλητα τὰ κέρδη καὶ μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου πρέπει νὰ διπλασιάσῃ τὸ ποσοστὸν κέρδους, δηλαδὴ τὸ m . Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ καμπύλη μέσου κόστους μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου θὰ εἶναι AC^M , ὅπου $AC^M = AC(1 + 2m)$. Ἡ μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου ἰσορροπία ἐπιτυγχάνεται εἰς τὸ ἐπίπεδον παραγωγῆς OQ_1 καὶ τιμῆς OP_1 . Τὰ συνολικὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ φόρου δίδονται ἀπὸ τὸ ἔμβαστον P_1NEP_1 , ἐνῶ τὰ καθαρὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ ἔμβαστοῦ P_2P_1ER . Ἡ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις ἐν προκειμένῳ δίδεται ὑπὸ τοῦ ἔμβαστοῦ P_2P_0RN . Τὸ κέρδος κατὰ μονάδα προϊόντος ($CB = ER$) παραμένει ἀμετάβλητον μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου, ἐνῶ τὰ συνολικὰ κέρδη μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου εἶναι μικρότερα συγκρινόμενα μὲ τὰ πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου τοιαῦτα.

Τὸ συνολικὸν φορολογικὸν βάρος συνεπῶς κατανέμεται μεταξὺ τῶν καταναλωτῶν καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐάν καὶ κατὰ πόσον οἱ καταναλωταὶ ἀναλαμβάνουν ὀλόκληρον ἢ μέρος τοῦ ἐκ τοῦ φόρου βάρους, μέσω τῶν ὑψηλοτέρων τιμῶν (μετὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐξάνοντος κόστους) ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς ἐλαστικότητος τῆς ζητήσεως. Ὅταν ἡ ἐλαστικότης εἶναι μηδὲν οἱ καταναλωταὶ ἀναλαμβάνουν ὀλόκληρον τὸ ἐκ τοῦ φόρου βάρος, ἐνῶ ἀντιθέτως ὅταν αὕτη εἶναι ἄπειρος, ὀλόκληρον τὸ βάρος μετακυλίσεται ἐπὶ τῶν κερδῶν. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐπιβολῆς φόρου μετὰ συντελεστὴν 50 %, τὸ ἀνὰ μονάδα κέρδος καὶ τὰ συνολικὰ κέρδη πρὸς τῆς φορολογίας θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀκριβῶς διπλάσια τῶν μετὰ τὴν φορολογίαν κερδῶν, διὰ νὰ παραμείνῃ ἀνεπηρέαστος ὁ ὅσον τὸ ἀνὰ μονάδα ὅσον καὶ τὸ συνολικὸν κέρδος. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, δεδομένου ὅτι ἡ ἐλαστικότης ἰσοῦται μετὰ τὸ ἄπειρον, ὁ παραγωγὸς ἀδυνατεῖ νὰ ὑψώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ προϊόντος του καὶ συνεπῶς ὀλόκληρον τὸ ἐκ τοῦ φόρου βάρος ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὰ κέρδη (ὅμοιον τὴν προϋπόθεσιν ἀμεταβλήτου μέσου κόστους καὶ καθαροῦ ποσοστοῦ κέρδους). Εἰς τὴν περίπτωσιν αὕτη τὰ κέρδη ἀνὰ μονάδα προϊόντος παραμένουν ἀμετάβλητα πρὸ καὶ μετὰ τὴν φορολογίαν, ἐνῶ τὰ συνολικὰ κέρδη μειοῦνται, λόγω μείωσης τῆς παραγωγῆς. Τελικῶς, δι' οἰονδήποτε βαθμὸν ἐλαστικότητος μεταξὺ τοῦ μηδενὸς καὶ τοῦ ἀπείρου, μέρος τοῦ φόρου μετακυλίσεται εἰς τοὺς καταναλωτὰς καὶ μέρος εἰς τὰ κέρδη. Συνεπῶς, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως τῆς πλήρους πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετακύλισης, ὅποτε αἱ ἀποδόσεις παραμένουν ἀμετάβλητοι μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ φόρου, εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις αἱ ἀποδόσεις αὗται εἶναι μικρότεροι συγκρινόμενοι μετὰ ἐκεῖνας πρὸ τῆς ἐπιβολῆς φόρου. Ἐπομένως τὸ ὑπόδειγμα ἐπὶ τῆς βάσει τῆς ὑποθέσεως full-cost προβλέπει πλήρη πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετακύλισιν μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐλαστικότης ζητήσεως ἰσοῦται πρὸς τὸ μηδέν.

Τέλος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω μετακύλισιν, ἰσχύουν τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα ὡς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπιδιώκουν μεγιστοποίησιν τοῦ κέρδους ἢ τῶν πωλήσεών των.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐξαχθέντα συμπεράσματα βασίζονται εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ πάγιον κεφάλαιον δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ βραχυχρονίως. Ἐξετάζοντες ἐν συνεχείᾳ τὴν μακροχρόνιον περίοδον, ὅπου τὸ πάγιον κεφάλαιον μεταβάλλεται, δυνατόν νὰ συζητηθῶν τὰ ἑξῆς :

Συμφώνως πρὸς τὴν κλασικὴν θεωρίαν τὸ κεφάλαιον χρησιμοποιεῖται μέχρι τοῦ σημείου εἰς τὸ ὅποιον τὸ ὀριακὸν προϊόν τοῦ κεφαλαίου ἰσοῦται πρὸς τὸ κόστος αὐτοῦ. Ὑποθέτοντες ὅτι πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου τὸ κεφάλαιον ἐχρησιμοποιεῖτο μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἡ ἐπιβολὴ τοῦ φόρου ἐλαττώνει τὰ μετὰ τὸν φόρον κέρδη καὶ ἐπομένως τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κεφαλαίου. Τοῦτο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι, μακροχρονίως, μέρος τοῦ κεφαλαίου θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν φορολογούμενον κλάδον. Τοῦτο προϋποθέτει, ἀφ' ἑνὸς μὲν, εἴτε ὅτι ὁ φόρος δὲν εἶναι γενικὸς εἴτε ὅτι εἶναι ἐξωπλισμένος μετὰ διαφορικὸν φορολογικὸν συντελεστὴν, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχουν ἐναλλακτικαὶ δυνατότητες ἐπενδύσεων ἀποφέρουσαι καθαρὰς ἀποδόσεις ὑψηλοτέρας ἢ πρότερον. Ἡ μείωσις τοῦ χρησιμο-

ποιούμενου κεφαλαίου θα μείωση την παραγωγή και θα οδηγήσει εις αναγκαστικήν ύψωση των τιμών μετακυλίσουσα, τοιούτοτρόπως, μέρος του φόρου εις τους καταναλωτάς. Ἡ πλήρης πρὸς τὰ ἔμπροσ μετακύλισις προϋποθέτει ὅτι τὰ ἀκαθάριστα κέρδη θὰ ἐξογκωθοῦν. Τοῦτο πάντως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ, δεδομένου ὅτι ἡ μείωσις τοῦ ἀπασχολουμένου κεφαλαίου ἔχει ὡς ἐπακόλουθον τὴν μείωσιν τῶν πρὸ τοῦ φόρου κερδῶν. Τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐλαστικότης ζητήσεως (ὡς πρὸς τὴν τιμὴν), περίξ τῆς τιμῆς αὐτῆς, εἶναι μεγαλύτερα τῆς μονάδος, ὅταν ἡ τιμὴ ἐλαστικότητος ζητήσεως εἰς τὴν τιμὴν αὐτὴν εἶναι πολὺ μεγάλη, τότε εἶναι συμφερότερον διὰ τὴν ἐπιχείρησιν νὰ διατηρήσῃ ἀμετάβλητον τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν καὶ τῆς παραγωγῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀφοῦ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ φόρου διαφοροποιῆ τὴν συνθήκην ἀρίστης κατανομῆς τῶν χρησιμοποιουμένων συντελεστῶν, δηλαδή ὁ λόγος τοῦ ὀριακοῦ προϊόντος τοῦ κεφαλαίου πρὸς τὸ ὀριακὸν προϊόν τῆς ἐργασίας νὰ ἴσουςται πρὸς τὸν λόγον τῆς ἀποδόσεως τοῦ κεφαλαίου πρὸς τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας ($MRPK/MRPL = r/W$), πρέπει νὰ παράγεται τὸ ἴδιον ἐπίπεδον παραγωγῆς διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ὁμῶς περισσοτέρας ἐργασίας (τῆς τεχνολογίας ὑποθεμένης ἀμεταβλήτου). Ἄλλὰ ἐὰν ἡ προσφορὰ ἐργασίας δὲν εἶναι πλήρως ἐλαστικὴ, τότε θὰ ἀυξηθῆ τὸ κόστος τῆς ἐργασίας καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἀυξηθοῦν καὶ αἱ τιμαί. Ποία ἐκ τῶν δύο ἐναλλακτικῶν δυνατοτήτων ἐλαχιστοποιεῖ τὸ ἐκ τοῦ φόρου βάρος διὰ τὴν ἐπιχείρησιν εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῆ εἰς τὰ πλαίσια μόνον μιᾶς γενικῆς ἀναλύσεως ἰσορροπίας.

Ἡ θεωρητικὴ συζήτησις διὰ τὸν φόρον ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν ἐγκαταλείπει τὸν ἐρευνητὴν ἐν ἀμφιβολίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὸσον εἰς τὴν ἔκτασιν ὅσον καὶ εἰς τὴν κατεύθυνσιν τῆς μετακύλισεως. Ὑπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς μεγιστοποιήσεως τῶν κερδῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχη, βραχυχρονίως, μετακύλισις (ὅταν τὰ κανονικὰ κέρδη δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸν φόρον) καὶ ὁ φόρος ἀναλαμβάνεται πλήρως ἀπὸ τὰ κέρδη. Ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἡ μετακύλισις θὰ λάβῃ χώραν μακροχρονίως, θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας, ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν κερδῶν εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας καὶ πλῆθος ἄλλων παραγόντων. Ἐὰν ἡ ὑπόθεσις τῆς μεγιστοποιήσεως τοῦ κέρδους ἐγκαταληφθῆ, τότε μία ποικιλία ἀποτελεσμάτων εἶναι πιθανή. Ὁ φόρος πιθανὸν νὰ μετακυλισθῆ πρὸς τοὺς καταναλωτάς, ἢ τοὺς ἐπιχειρηματίας, ἢ τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὰς ἐν λόγω ἐπιχειρήσεις ἢ τέλος νὰ ἔχωμεν ἓνα συνδυασμὸν τῶν ἀνωτέρω.

Παραμένει ἐπομένως νὰ ἐξετάσωμεν τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξεν ἡ ἐμπειρικὴ προσέγγισις σχετικῶς μὲ τὴν κατεύθυνσιν καὶ ἔκτασιν μετακύλισεως τοῦ ἐν λόγω φόρου.

II. Μετακύλισις καὶ ἐπίπτωσις τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν: Ἡ ἐμπειρικὴ προσέγγισις.

Τὰ ἀντιφατικὰ συμπεράσματα τῆς θεωρίας τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν μετακύλισιν τοῦ ἐν λόγω φόρου χαρακτηρίζουν καὶ τὰς μελέτας αἱ ὁποῖαι προσεπάθησαν νὰ δώσουν ἐμπειρικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα. Αἱ μελέται αὐταὶ ἐβασίσθησαν

κυρίως εις στοιχεῖα χρονολογικῶν σειρῶν ἀναφερομένων εις τὸ ἀπόλυτον μέγεθος τῶν κερδῶν, τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν κερδῶν εις τὸ ἐθνικὸν εισόδημα καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου. Μεταβολαὶ τῶν ἐν λόγῳ μεγεθῶν ἀποδίδονται οὕτως εις τὸν φόρον καὶ ἐκλαμβάνονται ὡς ἐνδείξεις μετακυλίσεως.

Ὁ βασικὸς ἰσχυρισμὸς τῶν πρώτων ἐμπειρικῶν μελετῶν ἦτο ὅτι, μία αὐξησις τῶν ἀνωτέρω μεγεθῶν προκαλουμένη ἀπὸ μίαν αὐξησιν τοῦ φόρου εισοδήματος τῶν ἑταιρειῶν ἀποτελεῖ μίαν *de facto* ἐνδειξιν ὅτι τὸ ἐκ τοῦ φόρου βᾶρος ἔχει μετατοπισθῆ εἴτε εις τοὺς καταναλωτὰς εἴτε εις τοὺς μισθοῦτος. Ἐξ ἄλλου, ἡ σταθερότης ἐρμηνεύεται ὡς ἐνδείξις ὅτι τὸ φορολογικὸν βᾶρος ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς μετόχους. Ἐν τούτοις ἀμφότερα τὰ συμπέρασματα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀξιώματα, δεδομένου ὅτι ἐβασίσθησαν εις τὴν φανταστικὴν ὑπόθεσιν ὅτι αἱ θετικαὶ καὶ ἀρνητικαὶ ἐπιδράσεις ἀλληλοεξουδετερώνονται.

Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν μεταβολῶν τῶν ἐν λόγῳ μεγεθῶν θὰ πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ ἐπιδράσεις ἄλλων παραγόντων ἐκτὸς τῶν φόρων π.χ. τῶν μεταβολῶν τῆς ζητήσεως καὶ τοῦ κόστους, τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου ὡς καὶ τῆς τεχνολογίας καὶ ὅτι ἐάν δὲν ἀπομονωθοῦν αἱ ἐν λόγῳ ἐπιδράσεις μόνον μίαν ἀσαφῆ εἰκόνα τῆς καταστάσεως δυνατόν νὰ ἔχωμεν.

Ἐπομένως, ἡ ἀπάντησις εις τὸ πρόβλημα τῆς μετακυλίσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων ἔγκειται εις τὴν δυνατότητα ἀπομονώσεως τῶν ἐπιδράσεων τῶν ἐν λόγῳ μεταβλητῶν, αἱ ὁποῖαι συμπροσδιορίζουν, μετὰ τοῦ ἐν λόγῳ φόρου, τὸ ἐπιπέδον τῶν κερδῶν, τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τοῦ κεφαλαίου ἢ καὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπαιτοῦνται οἰκονομετρικαὶ μελέται, αἱ ὁποῖαι θὰ διακρίνουν σαφῶς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ φόρου ἐναντι τῶν λοιπῶν ἐπιδράσεων.

Ἡ πρώτη συστηματικὴ προσπάθεια ἀνήκει εις τοὺς Krzyzaniak καὶ Musgrave (K - M). Οἱ συγγραφεῖς προσεβλήθησαν νὰ προσδιορίσουν ὅλους τοὺς ἐπιμέρους παράγοντας, ἐκτὸς τοῦ φόρου, οἱ ὁποῖοι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπηρέασουν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κεφαλαίου. Οὗτοι χρησιμοποιοῦντες τὴν τεχνικὴν πολλαπλῆς καλινδρομήσεως ὑπελόγησαν τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἡ μεταβολὴ τοῦ φόρου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐπίδρασιν ἄλλων μεταβλητῶν (π.χ. μεταβολὴ εις τὴν κατανάλωσιν, εις τὴν ἀναλογίαν ἀποθεμάτων πρὸς πωλήσεις, εις τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀξήσεως τοῦ φόρου πρὸς τὸ CNP καὶ εις τὴν ἀναλογίαν τῶν κυβερνητικῶν δαπανῶν πρὸς τὸ GNP). Ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἕνας θετικὸς συντελεστὴς διὰ τὴν μεταβλητὴν «φορολογικὰ ἔσοδα» θὰ ἀπετέλει ἀπόδειξιν ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις ἀντιδρῶν εις τὴν αὐξησιν τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν δι' ὑψώσεως τῶν τιμῶν καὶ ἀξήσεως τῶν πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου κερδῶν τῶν καὶ τοιουτοτρόπως ἀπομακρύνουν τὸν φόρον ἀπὸ τοὺς μετόχους. Ἀντιθέτως, ἕνας ἰσχυρὸς ἀρνητικὸς συντελεστὴς θὰ ἐσήμαινεν ἀποτυχίαν εις τὴν προσπάθειαν τῶν ἐπιχειρήσεων νὰ ἀξήσουν τὰ πρὸ τοῦ φόρου κέρδη τῶν, με ἀποτέλεσμα νὰ ἀναλαμβάνουν αὐταὶ ὀλόκληρον τὸ ἐκ τοῦ φόρου βᾶρος.

Τὸ χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τῶν K-M ὑπόδειγμα, εις μίαν ἀπλοποιημένην μορφήν, ἔχει ὡς ἀκόλουθος :

$$Y_{gt} = \alpha_0 + \alpha_1 \Delta C_{t-1} + \alpha_2 V_{t-1} + \alpha_3 J_t + \alpha_4 G_t + \alpha_5 L_t + U \quad (1)$$

όπου Y_{gt} : είναι η απόδοσις του κεφαλαίου πρό φορολογίας κατά τὸ τρέχον ἔτος, ΔC_{t-1} : ἡ μεταβολὴ τοῦ λόγου συνολικῆς καταναλώσεως πρός τὸ ἀκαθάριστον ἔθνικόν προϊόν τοῦ προηγούμενου ἔτους, V_{t-1} : ὁ λόγος τῶν ἀποθεμάτων πρός τὰς συνολικὰς πωλήσεις τοῦ προηγούμενου ἔτους, J_t ὁ λόγος τῶν συνολικῶν φορολογικῶν ἐσόδων ἐξαιρουμένων τῶν ἐσόδων ἐκ τοῦ φόρου ἀνώνυμων ἑταιρειῶν μετὸν τὰς μεταβιβάσεις, πρός τὸ ἀκαθάριστον ἔθνικόν προϊόν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, G_t ὁ λόγος τῶν δαπανῶν τοῦ δημοσίου δι' ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας, πρός τὸ ἀκαθάριστον ἔθνικόν προϊόν, L_t ὁ λόγος τῶν ἐσόδων ἐκ τοῦ φόρου ἀνώνυμων ἑταιρειῶν πρός τὸ ἀπασχολούμενον κεφάλαιον, κατὰ τὸ τρέχον ἔτος καὶ U τὰ τυχαία κατάλοιπα. Ὁ φόρος ἀνώνυμων ἑταιρειῶν ἐν προκειμένῳ εἰσάγεται ὡς πρόσθετος ἐρμηνευτικὴ μεταβλητὴ τῶν διακυμάνσεων τοῦ ἐπιπέδου τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐκ παραλλήλου πρός τοὺς λοιποὺς προσδιοριστικοὺς παράγοντας ὡς ἡ κατανάλωσις, τὰ ἀποθέματα, αἱ πωλήσεις, τὸ ἀπασχολούμενον κεφάλαιον, αἱ δημόσιαι δαπάναι, τὰ φορολογικὰ ἔσοδα κλπ.

Ἡ ὑπόθεσις συμπεριφορᾶς ἢ ὁποία τίθεται εἰς τὸ ἐν λόγω ὑπόδειγμα εἶναι ὅτι εἰς περίπτωσιν ἐπιβολῆς ἢ αὐξήσεως ἑνὸς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν διὰ τὸν ὅποιον εἶναι ὑπόχρεοι αἱ ἐπιχειρήσεις, αὐταὶ ἐπιδιώκουν νὰ ἀυξήσουν, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸ πρό φορολογίας κέρδος πρός ἀντιστάθμισιν τῶν ὑπ' αὐτῶν καταβαλλομένων φόρων. Καθ' ὃ μέτρον ἐπιτυγχάνουν τοῦτο, μετακυλίουσιν τὸν φόρον εἰς τοὺς καταναλωτὰς.

Ὅριζοντες διὰ τοῦ Y_{gt} τὴν πρό φορολογίας ἀπόδοσιν τοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τὸ ἰσχύον φορολογικὸν σύστημα, διὰ Y_t τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κεφαλαίου ὑπὸ συνθήκας μὴ ὑπάρξεως φόρων καὶ διὰ t τὸν συντελεστὴν τοῦ φόρου, αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπιτυγχάνουν κατὰ 100 % μετακύλισιν τοῦ φόρου ἔαν

$$Y_{gt} - Y_t = t \cdot Y_{gt} \quad (2)$$

Ἡ μετακύλισις τοῦ φόρου εἶναι μηδὲν ἔαν $Y_{gt} = Y_t$. Πρὸς μέτρησιν βαθμῶν μετακύλισεως τοῦ φόρου διαφόρων τοῦ μηδενὸς ἢ τοῦ 100 % θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ κάτωθι μέτρον τὸ ὅποιον πληροῖ τοὺς ὡς ἄνω τεθέντας ὁρους, ἦτοι :

$$S = \frac{Y_{gt} - Y_t}{t \cdot Y_{gt}} \quad (3)$$

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ κεφαλαίου ὑπὸ συνθήκας μὴ ὑπάρξεως φόρων, δηλαδὴ τὸ Y_t δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ἐκ τῆς βασικῆς συναρτήσεως τοῦ ὑποδείγματος K-M θέτοντες $\alpha_5 L_t = 0$. Γνωρίζοντες τὸ Y_{gt} δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸν βαθμὸν μετακύλισεως ὡς ἑξῆς :

$$Y_{gt} - Y = \alpha_5 L_t \quad \eta \quad \alpha_5 = \frac{Y_{gt} - Y_t}{L_t} \quad (4)$$

Δεδομένου ότι η παράσταση $(Y_{gt} - Y_t)/t \cdot Y_{gt}$ είναι ισοδύναμος της παραστάσεως $(Y_{gt} - Y_t)/L_t$, έπεται ότι η παράμετρος α_s ίσουςται πρὸς τὸ S, δηλαδή τὸν συντελεστὴν μετακυλίσεως τοῦ φόρου. Ἐπομένως τὸν βαθμὸν μετακυλίσεως τοῦ φόρου εἰς τὸ ὑπόδειγμα K-M μετρεῖ ὁ συντελεστὴς τῆς ἀνεξαρτήτου μεταβλητῆς τοῦ φόρου.

Ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ὡς ἄνω μεθοδολογίας οἱ K-M εὑρον ὅτι, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ὁ φόρος ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων μετακυλίεται εἰς τοὺς καταναλωτὰς κατὰ ποσοστὸν μεγαλύτερον τοῦ 130 %.

Ἡ ἀξιοπιστία ἐν τούτοις τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν K-M ἔχει γίνεαι ἀντικείμενον ὀξείας κριτικῆς. Ἡ κυριώτερα κριτικὴ ἀφορᾷ εἰς τὸν ἐπακριβῆ προσδιορισμὸν τοῦ ὑποδείγματος. Τινὲς τῶν συγγραφέων ἀντιλέγουσιν ὅτι αἱ μεταβληταὶ τοῦ ὑποδείγματος ἐκφράζουσιν ἀνεπαρκῶς τὰς κυκλικὰς μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζονται κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον, ἐνῶ ἄλλοι προσθέτουσιν περαιτέρω ὅτι αἱ χρησιμοποιηθεῖσαι ἐρμηνευτικαὶ μεταβληταὶ ἔχουσιν μικρὰν μόνον a priori αἰτιολογίαν καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ ἄλλαι μεταβληταί, στενῶς συνδεδεμένα μετὰ τὸ κέρδος, ὅπως αἱ πωλήσεις καὶ ἡ παραγωγή. Ὁ Slitor π.χ. ἐπανυπολόγησε τὸ ὑπόδειγμα K-M χρησιμοποιῶν, ἀντὶ ὅλων τῶν ἄλλων μεταβλητῶν, τὴν μεταβλητὴν τῆς «οἰκονομικῆς πίεσεως» (τὸν λόγον τοῦ πραγματικοῦ πρὸς τὸ δυνατικὸν ἐπίπεδον τοῦ GNP) καὶ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ οὗτω ὑπολογισθὲν μέτρον μετακυλίσεως ἦτο μικρότερον ἐκείνου τῶν K-M. Οἱ Gragg, Harberger καὶ Mieszkowski (G-H-M) προσέθεσαν τὸν δείκτην τῆς ἀνεργίας καὶ ὀρισμένους ἄλλας μεταβλητὰς μετὰ τὴν ἐπίδωξιν νὰ ἐξουδετερώσουσιν τὰς ἐπιδράσεις, τόσον τῶν κυκλικῶν φαινομένων ὅσον καὶ τῶν πολεμικῶν καταστάσεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον. Τὰ ἐμπειρικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὰ ὁποῖα οὗτοι κατέληξαν ἀποδεικνύουσιν ὅτι αἱ ἐπιχειρήσεις ἀναλαμβάνουσιν σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς αὐξήσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τὸ ἐισοδήματός των. Λαμβανομένων ὁμοῦ ὑπ' ὄψιν τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀναφύονται κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν χρονολογικῶν σειρῶν δι' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀναλύσεως, οἱ ἴδιοι οἱ G-H-M εἶναι ἀπρόθυμοι νὰ ἀποδεχθοῦν ἀκόμη καὶ τὴν ἰδικὴν των τροποποίησιν εἰς τὸ ὑπόδειγμα τῶν K-M. Τὸ συμπέρασμα ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλύσεως εἶναι ὅτι ἡ διαμάχη στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ συντελεστοῦ μετακυλίσεως. Τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον τίθεται ἐν προκειμένῳ εἶναι ἐὰν ἡ παράμετρος τῆς μεταβλητῆς τῶν φόρων ἀντιπροσωπεύῃ τὸν συντελεστὴν μετακυλίσεως τοῦ ἐν λόγῳ φόρου. Ὅπως οἱ K-M παρατηροῦν: «... ὁ συντελεστὴς τοῦ φόρου διογκώνεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κυβερνητικῶν δαπανῶν, ἡ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαχωρισθῇ... Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ ἰδικὸν μας μέτρον δὲν εἶναι τὸ ἀποτελεσμα μόνον τοῦ φόρου, ἀλλὰ δέχεται καὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ προϋπολογισμοῦ». Συνεπῶς, τὸ μέτρον αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῶν ἐταιρειῶν, ἀλλὰ δέχεται καὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Κατ' ἄλλην διατύπωσιν ἡ μεταβολὴ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν πρέπει νὰ παρακολουθῆται ἀπὸ μεταβολὴν καὶ εἰς ἄλλο κονδύλιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὅπως εἶναι π.χ. ἄλλοι φόροι, δημόσιον χρέος, δημόσια δαπάναι, τὸ

πλεόνασμα ή έλλειμμα του δημοσίου προϋπολογισμού. Το υπόδειγμα των K-M δέν διαχωρίζει τās επιδράσεις των άνωτέρω μεταβολών· τó υπόδειγμα των K-M προσδιορίζει τά άποτελέσματα του φόρου επί των καθαρών κερδών και τής ταυτοχρόνου μεταβολής των άλλων φόρων, των δημοσίων δαπανών, του δημοσίου χρέους κλπ. επί των μετά τόν φόρον κερδών των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Έπί πλέον ή στατιστική διάρθρωσις του υποδείγματος άδυναται νά έρμηνεύση τήν κατεύθυνσιν τής μετακυλίσεως, δηλαδή ποίον ποσοστόν του φόρου μετακυλίεται πρós τούς καταναλωτάς, πρós τούς κεφαλαιούχους ή και τούς μισθωτούς. Έπομένως τó υπόδειγμα αυτό δέν άπομονώνει τήν επίδρασιν του φόρου επί των κερδών άπό τās επιδράσεις των λοιπών κονδυλίων του προϋπολογισμού και δέν καθορίζει τήν κατεύθυνσιν τής μετακυλίσεως. Αντίθετα άποτελέσματα έκεινων των K-M παρουσιάσθησαν υπό του Gordon εις μίαν πρόσφατον μελέτην άναφερομένην εις τόν κλάδον τής βιομηχανίας των Η.Π.Α. Τó υπόδειγμα του Gordon βασίζεται εις τόν σχηματισμόν των τιμών επί τή βάσει τής υποθέσεως mark-up, δηλαδή ότι οι επιχειρηματία επιδιώκουν έν ποσοστόν κέρδους επί του μέσου κόστους παραγωγής.

Τó υπόδειγμα τουτο εις μίαν άπλοποιημένην μορφήν συντίθεται κατά βάση έκ δύο έξιτώσεων, μιās έξιτώσεως συμπεριφοράς και μιās έξιτώσεως όρισμού.

Η έξιτώσις συμπεριφοράς άναφέρεται εις τόν καθορισμόν μιās συναρτήσεως τιμής επί τή βάσει τής υποθέσεως full-cost (mark-up) ήτοι :

$$P = M (W_1/g_1 + W_2/g_2 + bp_m) \quad (1)$$

όπου P και M ύποδηλούν τήν τιμήν και τόν παράγοντα Mark-up (δηλαδή τó ποσοστόν κέρδους), W_1/g_1 και W_2/g_2 τó κόστος έργασίας κατά μονάδα παραγομένου προϊόντος αντίστοιχως διά τούς εργαζομένους άμέσως εις τήν παραγωγικήν διαδικασίαν και τούς διοικητικούς ύπαλλήλους (όπου W συμβολίζει τήν άμοιβήν τής έργασίας και g τήν παραγωγικότητα) και bp_m τó κόστος πρώτων ύλών κατά μονάδα παραγομένου προϊόντος. Η παράστασις $(W_1/g_1 + W_2/g_2 + bp_m)$ συμβολίζει έν προκειμένω τó κόστος κατά μονάδα παραγομένου προϊόντος. Τα συνολικά κέρδη των επιχειρήσεων όρίζονται ως ή διαφορά μεταξύ εισπράξεων και κόστους. Έν συνεχεία ó Gordon υπέθεσε, λόγω έλλείψεως στοιχείων σχετικώς πρós τούς μισθούς και τās τιμάς των πρώτων ύλών, ότι οι μισθοί είναι συνάρτησις τόσον τής μέσης μεταβολής τής παραγωγικότητος τής έργασίας όσον και του γενικού επιπέδου των τιμών, ένθ αι τιμαί των πρώτων ύλών είναι συνάρτησις του γενικού επιπέδου των τιμών. Έπί τή βάσει των υποθέσεων αυτών ó Gordon κατέληξεν εις τήν εξής συνάρτησιν :

$$Z = \alpha_1 \frac{P_t Q_t}{\lambda_t} + \alpha_2 \frac{P_t Q_t^+}{\lambda_t} \quad (2)$$

όπου Z ύποδηλοι τήν διαφοράν μεταξύ συνολικών έσόδων και κόστους, P τήν τιμήν του παραγομένου προϊόντος, Q_t^+ τήν παραγομένην ποσότητα εις επίπεδον

πλήρους άπασχολήσεως του παραγωγικού έξοπλισμού τών επιχειρήσεων, Q_t τήν πραγματοποιουμένην παραγωγήν και λ τόν λόγον P_t/P_g , όπου P_g τó γενικόν επίπεδον τών τιμών.

Ή έξίσωσις όρισμού έχει ως έξής :

$$\Pi^a = \Pi^+ - T + ST \quad (3)$$

όπου Π^a , Π^+ και T ύποδηλούν άντιστοιχώς τά καθαρά κέρδη τών επιχειρήσεων, τά καθαρά κέρδη έν άπουσία του φόρου και τήν φορολογικήν ύποχρέωσιν. Ή παράμετρος S όρίζεται ως ό συντελεστής μετακυλίσεως του έν λόγω φόρου. Ό συντελεστής ούτος δύναται νά λαμβάνη τιμάς μεταξύ τής μονάδος και του μηδενός ήτοι $0 \leq S \leq 1$. Άριθμητική τιμή του S ίση πρός τó μηδέν ύποδηλοί ότι αι επιχειρήσεις άναλαμβάνουν έξ ολοκλήρου τó ποσόν του φόρου. Άντιθέτως αριθμητική τιμή ίση πρός τήν μονάδα ύποδηλοί ότι τó φορολογικόν βάρος μετακυλίεται πλήρως εις τούς καταναλωτάς.

Υπολογίζοντες τήν φορολογικήν επιβάρυνσιν επί τών άκαθαρίστων κερδών τών επιχειρήσεων τά όποια άπεικονίζονται έν προκειμένω διά του Π_g τά καθαρά κέρδη τής επιχειρήσεως ίσοϋνται πρός

$$\Pi_n = \Pi_g - t \cdot \Pi \quad (4)$$

όπου t είναι ό νομοθετικώς όριζόμενος φορολογικός συντελεστής. Διά συνδυασμού τών έξισώσεων (3) και (4) προκύπτει ή έξίσωσις (5)

$$\Pi_g = \frac{1}{1-S_t} \Pi^+ \quad (5)$$

Άπαραίτητος τυγχάνει έν προκειμένο ό καθορισμός του Π^+ . Ως είναι γνωστόν τά καθαρά κέρδη τών επιχειρήσεων, έν άπουσία του φόρου, ίσοϋνται πρός τά άκαθάριστα έξοδα, έν άπουσία του φόρου, μείον τās άποσβέσεις και τούς καταβληθέντας τόκους, δηλαδή $\Pi^+ = Z - D$, όπου D ύποδηλοί τās άποσβέσεις και τούς καταβληθέντας τόκους.

Διά συνδυασμού τής άνωτέρω σχέσεως μετά τών έξισώσεων (2) και (5) λαμβάνεται ή συνάρτησις (6)

$$\Pi_g = \alpha_1 \frac{P_t Q_t}{(1-st) \cdot \lambda} + \alpha_2 \frac{P_t Q_t^+}{(1-st) \cdot \lambda} - \frac{D}{(1-st)} \quad (6)$$

Έν συνεχεία ό Gordon διά τήν άπομόνωσιν τής πιθανής συσχετίσεως τών έξηρημένων μεταβλητών, οι όποιοι είναι πιθανόν νά κινούνται πρός τήν ατήν κατεύθυνσιν με τó μέγεθος τής οικονομίας, διήρεσε τās μεταβλητάς τής συναρτήσεως (6) διά του κεφαλαίου (X) του άπασχολουμένου εις τόν βιομηχανικόν τομέα. Περαιτέρω διά τήν άντιμετώπισιν τών κυκλικών κυμάτων προσέθεσεν άλλας δύο μεταβλητάς δηλαδή τήν $\Delta P/P$ και $\Delta Q/Q$. Συνεπώς, ή τελικώς ύπολογισθεΐσα

ὑπὸ τοῦ Gordon συνάρτησις διὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ βαθμοῦ μετακυλίσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν ἔχει ὡς ἑξῆς :

$$\frac{P_g}{K} = \alpha_2 \frac{P_t Q_t}{(1-st)K \cdot \lambda} + \alpha_3 \frac{P_t Q_t^+}{(1-st)K \cdot \lambda} + \alpha_6 \frac{DP}{(1-st)P \cdot \lambda} + \alpha_4 \frac{DQ}{(1-st)Q} - \frac{D}{(1-st)K} + U \quad (7)$$

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ ζητούμενη παράμετρος τῆς μετακυλίσεως εὑρίσκεται εἰς τὸν παρονομαστήν, ἡ συνάρτησις αὕτη ὑπελογίσθη διὰ καταλλήλου προσαρμογῆς τῆς ἐξιώσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σειρῶν τοῦ Taylor.

Αἱ ἐμπειρικαὶ ἐκτιμήσεις δεικνύουν ὅτι, βραχυχρονίως, ἓνα πολὺ μικρὸν ποσοστὸν τοῦ ἐν λόγῳ φόρου, ἤτοι 20 % περίπου, μεταβιβάζεται εἰς τοὺς καταναλωτάς, ἐνῶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἀναλαμβάνουν τὸ ὑπόλοιπὸν τμήμα τοῦ φόρου.

Πάντως ὠρισμένα ἐρωτήματα εἰσείρονται. ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μεθοδολογίαν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ Gordon κατὰ τὴν ἐμπειρικὴν ἀπόδειξιν τῆς μετακυλίσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν. Κατὰ τὴν ἐξιῶσιν (2) τοῦ Gordon, λ.χ. τὰ κέρδη ὀρίζονται ὡς συνάρτησις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, τῶν πωλήσεων καὶ τῆς παραγωγῆς πλήρους ἀπασχολήσεως. Ἡ ἐξιῶσις αὕτη δηλαδὴ δὲν συνδέεται μὲ τὴν ἐξιῶσιν καθορισμοῦ τῶν τιμῶν, γεγονόςς τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν ὑποκατάστασιν τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κόστους κατὰ μονάδα ἐργασίας καὶ κατὰ μονάδα χρησιμοποιομένης πρώτης ὕλης μὲ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὰ δύο τελευταῖα εἶναι συναρτήσεις τοῦ πρώτου. Ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὰ κέρδη εἶναι ἀπλῶς συνάρτησις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἐπὶ τὴν παλουμένην ποσότητα φαίνεται πολὺ ἀπλῆ. Ἡ χρῆσις τοῦ δείκτου τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, ὡς προσδιοριστικοῦ παράγοντος τῶν κερδῶν καὶ συνεπῶς καὶ τῆς μετακυλίσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν εἰς τὰ κέρδη, ἀμφισβητεῖται διὰ δύο κυρίως λόγους. Πρῶτον, διότι περιλαμβάνει τὰς ἐπιδράσεις ὄχι μόνον τοῦ ἐν λόγῳ φόρου, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιδράσεις τῶν ἄλλων φόρων, ὡς π.χ. τῶν ἐμμέσων φόρων, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰς ἐπιδράσεις τῆς γενικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς (φόροι καὶ δαπάναι). Τὸ ἐξ αὐτοῦ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τοῦ γενικοῦ δείκτου τῶν τιμῶν πιθανὸν νὰ διογκῶναι τὰς ἐπιδράσεις τοῦ ἐν λόγῳ φόρου, ὅταν ὁ φόρος οὗτος μεταβάλλεται ταυτοχρόνως μὲ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ τμήματος τῶν φόρων τοῦ προϋπολογισμοῦ (π.χ. ταυτοχρόνως μὲ τοὺς ἐμμέσους φόρους) ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ οὐδετεροποιῆ αὐτάς, ὅταν ὁ φόρος τῶν κερδῶν καὶ οἱ ἔμμεσοι φόροι μεταβάλλωνται πρὸς ἀντιθέτους κατευθύνσεις. Ἐπίσης αἱ μεταβολαὶ τοῦ γενικοῦ δείκτου τῶν τιμῶν δυνατόν νὰ εἶναι ἀνεξάρτητοι τῆς μεταβολῆς τῶν φόρων καὶ τῶν δημοσίων δαπανῶν, δηλαδὴ δυνατόν νὰ ἀποδοθῶν εἰς τὸν πληθωρισμὸν ζητήσεως ἢ τὸν πληθωρισμὸν κόστους. Δεύτερον, διότι ὁ γενικὸς δείκτης τῶν τιμῶν, ὡς σταθμικὸς μέσος τῶν κατ' ἴδιαν τιμῶν, δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς διαφορικὰς συνθήκας ὡς π.χ. τοῦ κόστους καὶ τῆς ζητήσεως, αἱ ὁποῖαι πιθανὸν νὰ ὑφίστανται εἰς τὰς μεμονωμένας ἐπιχειρήσεις. Ἄν καὶ εὐκόλως γίνεται ἀποδεκτὸν ὅτι κατὰ τὴν πτώσιν ἢ τὴν ἄνοδον τῆς οἰκο-

νομικής δραστηριότητας αί τιμαί μεταβάλλονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν, ἀντιθέτως, δυσκόλως ἀποδεχόμεθα τὴν ἄποψιν ὅτι ὅλαι μεταβάλλονται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν. Εἶναι ἐπίσης πιθανὸν τινὲς τῶν τιμῶν νὰ παραμείνουν συγκριτικῶς ἀμετάβλητοι. Συνεπῶς ἡ ἐκδοχὴ τοῦ Gordon, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν αἱ μεταβολαὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, αἱ ἀκολουθοῦσαι τὰς μεταβολὰς τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἀποτελοῦν μίαν *de facto* ἀπόδειξιν τῆς πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετακυλίσεως, φαίνεται ἐκτὸς πραγματικότητος.

Πάντως ἡ χρησιμοποίησις ἐιδικῶν δεικτῶν τιμῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἐπιχειρήσεις, ἀντὶ τοῦ γενικοῦ δεικτοῦ τιμῶν, ἂν καὶ δὲν παρουσιάξῃ τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα μειονεκτήματα, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι κατὰλληλος διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ μηχανισμοῦ τῆς μετακυλίσεως, δηλαδὴ σχετικῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὴν ἔκτασιν μετακυλίσεως τοῦ ἐν λόγῳ φόρου.

Ἀντικείμενον κριτικῆς ἐπίσης εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Gordon εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ τῶν ἐκ παρατηρήσεων διακυμάνσεων τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Τοῦτο συνεπάγεται ὅτι ἡ ἐν λόγῳ μεταβλητὴ εἶναι ἐξωγενής, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ὡς ἐξωγενούς μεταβλητῆς εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι αἱ τιμαὶ καθορίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως *mark-up*. Συνεπῶς, χρησιμοποιοῦντες ἐκ παρατηρήσεως στοιχεῖα διὰ τὰς τιμὰς καὶ τοὺς μισθοὺς δὲν δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν ἐμπειρικῶς τὸ τιθέμενον ὑπὸ τῆς θεωρίας πρόβλημα σχετικῶς μὲ τὸ ποῖος πράγματι ἀναλαμβάνει τὸ βᾶρος ἐκ τοῦ φόρου τούτου· τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι αἱ μεταβολαὶ τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν δυνατόν νὰ ἐπιρράδουσιν, εἴτε τὰ κέρδη, εἴτε τοὺς μισθοὺς, εἴτε τὰς τιμὰς. Συνεπῶς ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐκ παρατηρήσεως στοιχείων διὰ τὰς τιμὰς καὶ τοὺς μισθοὺς πρὸς ἐρμηνείαν τῶν μεταβολῶν τῶν κερδῶν περιορίζει τὴν δυνατότητα ἐρεύνης τῆς μετακυλίσεως, δηλαδὴ ἀφ' ἑνὸς ἐκείνην ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μέσω τῶν μεταβολῶν τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκείνην ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται μέσω τῶν μεταβλητῶν τῶν τιμῶν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Κατ' ἄλλην διατύπωσιν αἱ τιμαὶ καὶ οἱ μισθοὶ ὑπόκεινται κεχωρισμένως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φόρου καὶ συνεπῶς ἡ ἄληθής ἐπίδρασις τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν εἶναι ἄγνωστος. Ἐφ' ὅσον τὸ χρησιμοποιούμενον ὑπόδειγμα δὲν ἀπομόνώνει τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν ἐπὶ τῶν μισθῶν ἢ (καὶ) ἐπὶ τῶν τιμῶν, δυσκόλως γίνεται ἀποδεκτὸν ὅτι ὁ ὑπολογισθεὶς συντελεστὴς ἀντιπροσωπεύει τὴν μετακύλισιν τοῦ ἐν λόγῳ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν. Οἱ K-M εἰς τὴν κριτικὴν τῶν διὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Gordon γράφουν : «... τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Gordon ὅπως καὶ τὸ ἰδικόν μας... δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν μηχανισμόν καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς μετακυλίσεως... διὰ νὰ ἔχωμεν μίαν πληρεστέραν ἀπόδειξιν ἢ μεταβλητῆ - φόρος πρέπει νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰς ἐπιμέρους ἐξισώσεις συμπεριφορᾶς π.χ. τῶν τιμῶν, μισθῶν κ.ἄ. Ἐνα τέτοιο βῆμα θὰ ἀπετέλει σημαντικὴν βελτίωσιν τῆς ἀρχικῆς μας ἀναλύσεως».

Ὁρισμένοι πρόσθετοι παρατηρήσεις εἶναι σκόπιμοι ἐν προκειμένῳ. Συγκεκριμένως ὁρισμένοι διαρθρωτικαὶ μεταβολαὶ θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν διὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὸ ὑπόδειγμα τῆς μεταβλητῆς τοῦ χρόνου, ἀντὶ τῆς διαιρέσεως τῶν

ἐπὶ μέρος μεταβλητῶν τοῦ ἐπενδεδυμένου κεφαλαίου. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὁ Kuyper γράφει : «... ὁ Gordon ἐν μέρει μόνον καλύπτει τὰ φαινόμενα αὐτὰ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ δείκτη τῆς παραγωγικότητας». Τοῦτο εἶναι ἐσφαλμένον, διότι ἂν καὶ ἡ μεταβλητὴ αὕτη ὑπάρχει εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐξίσωσιν τιμῆς, ἐν τούτοις ἀποκλείεται ἀπὸ τὸν τελικὸν ὑπολογισμὸν δεδομένου ὅτι τὸ κόστος ἀνὰ μονάδα ἐργασίας, δηλαδὴ οἱ μισθοὶ πρὸς τὴν παραγωγικότητα, εἰς τὴν ἐξίσωσιν τιμῶν ὑποκαθίστανται ἀπὸ τὸ γινόμενον τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἐπὶ τὴν παραγωγικότητα. Ἐπὶ πλέον ἡ χρησιμοποίησις εἰς τὴν ἐξίσωσιν τιμῆς τοῦ κόστους ἀνὰ μονάδα προϊόντος, ὡς ἐπεξηγηματικῆς μεταβλητῆς, εἶναι ὀρθή, δταν χρησιμοποιοῦνται συνολικὰ στοιχεῖα. Πάντως δταν χρησιμοποιοῦνται συνολικὰ στοιχεῖα ἢ χρεῖσις τοῦ καταλλήλου δείκτη τιμῶν τῶν εἰσαγωγῶν εἶναι περισσότερον συνεπές.

III. Τὰ ἐμπειρικὰ ἀποτελέσματα κατὰ Χώρας.

Κατωτέρω δίδονται τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαφόρων ἐργασιῶν αἱ ὁποῖαι ἔχουν γίνεῖ εἰς διαφόρους χώρας διὰ τὴν μέτρησιν τοῦ βαθμοῦ μετακύλισεως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωθύμων ἔταιρειῶν.

1. Η.Π.Α. : — Krzyzaniak - Musgrave (1963), πλήρης μετακύλισις τοῦ φόρου πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
 - Hall C. (1964) πλήρης μετακύλισις πρὸς τὰ κέρδη.
 - Kilpatrick (1965) πλήρης μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
 - Bayer (1969) πλήρης μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
2. ΚΑΝΑΔΑΣ : — Levesgue (1967) πλήρης μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
 - Spenger (1969) πλήρης μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
 - Dusansky - Tanner (1974) τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ φόρου μετακυλίεται πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
3. ΓΕΡΜΑΝΙΑ : — Rosmamp (1965) σχεδὸν πλήρης μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
4. Μ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ : — Davis (1972) μερικὴ ἢ ἐλαχίστη μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
5. ΙΝΔΙΑΙ : — Laumas (1965) πλήρης μετακύλισις πρὸς τοὺς καταναλωτάς.
 - Lall V. (1967) σημαντικὸν τμῆμα τοῦ φόρου μετακυλίεται εἰς τοὺς μισθωτοὺς.
 - Rao G., (1973) σχεδὸν πλήρης μετακύλισις τοῦ φόρου εἰς τὰ κέρδη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Adelman A. M., «The Corporation Income Tax in the long-run», *Journal of Political Economy*, April 1957.
2. Baumol W., «Business Behavior Value and Growth», Rev. Edition, New York, Harcourt, Brace and World Inc. 1967.
3. Davis M. J., «An Aggregate Time Series Analysis of the Short-run Shifting of Company Taxation in the United Kingdom», *Oxford Econ. Papers*, July 1972.
4. Dusansky R., «The Short-run Shifting of the Corporation Income Tax in the U.S.A.», *Oxford Economic Papers*, pp. 357-371, 1972.
5. Dusansky R. & Tanner E., «The Shifting of the Profits Tax in Canadian Manufacturing», *The Canadian Journal of Economics*, Febr. 1974.
6. Gordon R., «The Incidence of the Corporation Income Tax in the U.S. Manufacturing 1925-1962», *American Economic Review*, p.p. 731-758, 1967.
7. Gragg J.-Harberger A. Mieszkowski P., «Empirical Evidence of the Corporation Income Tax», *Journal of Polit. Economy*, Dec. 1967.
8. Kilpatrick R., «The Short-run Forward Shifting of the Corporate Income Tax», *Yale Econ. Essays*, Fall 1965.
9. Krupp J. H., «Econometric Analysis of Tax Incidences», In A Peacock (ed.), *Quantitative Analysis in Public Finance*, Preager Edition 1970.
10. Krzyzaniak M. & Musgrave R., «The Shifting of the Corporation Income Tax», Baltimore The Johns Hopkins Press, 1963.
11. Krzyzaniak Marian (ed.), «Effects of Corporation Income Tax», Detroit, 1966.
12. Laumas, «The Shifting of the Corporate Income Tax, the Case of India», *Public Finance*, 1965.
13. Levesgue R., «The Shifting of the Corporation Income Tax in the Shortrun», *Studies in the Royal Commission of Taxation*, No 18e Ottawa, 1967.
14. Rao Ganapathy, «The Short-run Backward, Shifting of the Corporate Income Tax in India», *The Indian Journal of Economics*, April 1973.
15. Roskamp K., «The Shifting of Taxes on Business Income: The Case of West Germany», *National Tax Journal*, Sept. 1965.
16. Spenger B., «The Shifting of the Corporation Income in Canada», *Canadian Journal of Economics*, Febr. 1969.
17. Vartholomeos J., «Corporate Taxes and the United States Balance of Trade: A Comment», *National Tax Journal*, Dec. 1973.
18. Vartholomeos J., «Price and Trade Effects of the Substitution of a Value — Added Tax For the Corporate Income Tax: The British Case. *Finanzarchiv*, N.F. Band 32 Heft 3, 1974.
19. Williams A., «The Shifting of the Corporate Income Tax», *Tax Economics*, Febr. 1965.